

Investigation of Social Studies Curriculum and Coursebooks in the Context of 21st Century Skills

Adem Yusuf Demir, Ministry of Education, ORCID ID: 0000-0003-4055-0042
Melike Özyurt, Gaziantep University, ORCID ID: 0000-0003-4527-9343

Abstract

The students' skill development is considered to be highly essential as well as their cognitive development in today's world. Equipping individuals with the skills for the requirements of the 21st century is among the main objectives of education in many countries. In this regard, 21st century skills have been defined by various institutions and organizations, and they have planned to be included in curricula for the development of those skills. The present study aimed to investigate the objectives in the social studies curriculum in Turkey in the academic year of 2019-2020 together with the activities and questions in the textbook in the context of 21st century skills. The data were obtained through document analysis technique and analysed through descriptive analysis in our study where qualitative research methodology was used. The documents examined within the scope of the study were the objectives in the social studies curriculum (for the 4th, 5th, 6th and 7th grades) and the activities and questions in social studies textbooks of MoNE (for the identical grades). As a result of the study, it was determined that the objectives, activities, and questions were aimed at developing a limited number of 21st century skills. The objectives, activities, and questions were mostly found to serve the development of critical thinking and problem-solving skills. It was also concluded that the curriculum and the textbooks did not comprise the objectives, activities, and questions for the development of 21st century skills such as flexibility and adaptability, leadership, and responsibility. In the light of research findings, it was recommended that social studies textbooks and curriculum should be enriched for the students' development of 21st century skills and should be inclusive in terms of 21st century skills

Keywords: Social Studies, 21st century skills, Objective, Activity

Suggested Citation

Demir, A. Y. & Özyurt, M. (2021). Investigation of social studies curriculum and coursebooks in the context of 21st century skills, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 22(2), 1254-1290. DOI: 10.17679/inuefd.867905

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 22, No 2, 2021
pp. 1254-1290
DOI:10.17679/inuefd.867905

Article type:
Research article

Received : 30.01.2021
Accepted : 29.07.2021

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Equipping individuals with the skills for the requirements of the 21st century is among the main objectives of education in many countries. In this regard, 21st century skills have been defined by various institutions and organizations, and they have planned to be included in curricula for the development of those skills. That's why, the students' acquisition of 21st century skills has been deemed to be crucial in contemporary educational systems (Larson & Miller, 2011; Saavedra & Opfer, 2012) and the necessity of training individuals with this equipment has widely been accepted (Walser, 2008). It has been articulated that 21st century skills were included in the curricula in the report entitled "*On Curriculum Change and Renewal Studies*" published by the Board of Education in 2017 in Turkey (MoNE, 2017). The present secondary school social studies curriculum in Turkey is among the most suitable grounds for the students' acquisition of those skills (Çelikkaya, 2011). The examination of the studies in the relevant literature yields that the skills under investigation within the scope of social studies course have been limited to higher-order thinking such as critical, creative, and questioning skills (Demir, 2006; Kurnaz, 2007; Özensoy, 2011; Öztürk, 2010). With regard to the curriculum, some studies compared the social studies curriculum of 2005 and 2017 in terms of learning domain, acquisition, concept, value, and skill dimensions (Akşit & Çoban, 2018). However, no specific research has been found in which the curriculum and textbooks of this course were examined at all grade levels for developing 21st century skills in terms of objectives and content.

Purpose

The present study aimed to determine to what extent the available social studies curriculum and textbooks serve to develop the 21st century skills of students, which have been among the general objectives of the curriculum in Turkey. For this purpose, answers to the following questions were sought in the study:

- 1- Are the objectives in the social studies curriculum (for the 4th, 5th, 6th, and 7th grades) aimed at improving students' 21st century skills?
- 2- Are the activities in social studies textbooks (for the 4th, 5th, 6th, and 7th grades) aimed at improving students' 21st century skills?
- 3- Are the questions in social studies textbooks (for the 4th, 5th, 6th, and 7th grades) aimed at improving students' 21st century skills?

Method

The qualitative research methodology was used in the research, and the data were obtained through the document analysis technique. A descriptive analysis technique was used to analyse the data. In this study, the objectives of the fourth, fifth, sixth, and seventh-grade social studies curriculum of the 2019-2020 academic year and the activities and questions in social studies textbooks were analysed in the context of improving students' 21st century skills. The 21st century skills conceptual framework proposed by P21 was used during the analysis process. The descriptive analysis was re-performed after a while and the results were compared in order to ensure validity and reliability indicating that there was no difference between the analysis results. Subsequently, an independent expert working on program development and 21st century skills was consulted for the examination of the analysis procedure and research findings.

Findings

As a result of the study, it was determined that 72 out of 131 objectives, 153 out of 275 activities, and 278 out of 448 questions in the social studies curriculum were aimed at improving one or more 21st century skills. Based on the analyses of objectives by 21st century skills, it was extrapolated that while the seventh-grade curriculum covered the most objectives aimed at improving 21st century skills, the fourth-grade curriculum had the least. According to the analyses by skills, it was determined that critical thinking and problem-solving were the most common skills in the objectives of all grade levels. They were followed by ICT literacy and creativity and innovation

skills. However, the objectives for leadership and responsibility as well as for flexibility and adaptation skills were not included in the social studies curriculum.

Regarding the findings of 21st century skills analysis for the activities, it was concluded that the seventh-grade textbooks also covered the most activities aimed at developing those skills while the fourth-grade textbooks had the least. It was observed that the activities were mostly aimed at developing critical thinking and problem-solving and information literacy skills. However, the activities in social studies textbooks were not aimed at developing students' flexibility and adaptability, productivity and responsibility, leadership, and responsibility skills.

Similar findings with the objectives and activities were achieved as a result of the analysis of the questions in the social studies textbooks within the context of 21st century skills. Accordingly, the questions for developing 21st century skills were mostly covered in the seventh-grade textbooks while the fifth-grade textbooks had the least. It was determined that the questions in the textbooks were mostly aimed at developing students' critical thinking and problem-solving skills. However, it was found that there were no questions about developing students' cooperation, flexibility, and adaptability, leadership and responsibility, productivity, and responsibility skills in the textbooks.

Discussion & Conclusion

As a result of the study, it was determined that the objectives in the social studies curriculum and the activities and questions in the textbooks were aimed at developing a limited number of 21st century skills. Moreover, it was found that the seventh-grade textbooks had the highest number of objectives, activities, and questions for developing 21st century skills. It was also established that the analysis results of the objectives, activities, and questions on developing 21st century skills were consistent with each other.

The research results implied that the objectives, activities, and questions of the social studies curriculum were mostly aimed at developing critical thinking and problem-solving skills. The reason why critical thinking and problem-solving skills were mostly involved in objectives, activities, and

questions in comparison with other 21st century skills may be that the acquisition of these skills has been among the special objectives of the social studies curriculum which was specified in the curricula: *“Having critical thinking skills as being the individuals who know the ways to reach correct and reliable information...”* (MoNE, 2018). However, it was determined that the objectives, activities, and questions aiming at developing flexibility and adaptability, productivity and responsibility, leadership, and responsibility skills were not comprised in the social studies curriculum. As a matter of fact, these are intertwined skills that become meaningful when adopted by the individuals in an integrated manner (Alismail & McGuire, 2015; Beers, 2011; Germaine, Richards, Koeller, Schubert-Irastorza, 2016). Therefore, it will be more effective to distribute each skill as much as possible in the objectives, and activities, and questions in the textbooks considering the compatibility with the content, and to include ample objectives, activities, and questions to improve these skills.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Ders Kitaplarının 21. Yüzyıl Becerileri Bağlamında İncelenmesi

Adem Yusuf Demir, Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID ID: 0000-0003-4055-0042
Melike Özyurt, Gaziantep Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0003-4527-9343

Öz

Günümüzde öğrencilerin bilişsel alandaki gelişmelerinin yanı sıra bazı beceriler açısından gelişmesi de oldukça önemli görülmektedir. 21. yüzyılın gereklerine uygun beceriler ile bireyleri donatmak birçok ülkede eğitimin temel hedefleri arasındadır. Bu kapsamda çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından 21. yüzyıl becerileri tanımlanmış ve eğitim programlarında bu becerilerin geliştirilmesine yönelik planlamalara yer verilmiştir. Bu araştırmada 2019-2020 eğitim öğretim yılında Türkiye’de uygulanmakta olan sosyal bilgiler dersi öğretim programının kazanımları ile ders kitabında yer alan etkinlik ve soruların 21. yüzyıl becerileri bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada veriler doküman incelemesi tekniği ile elde edilmiş, betimsel analiz uygulanarak çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen dokümanlar sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımları (4, 5, 6 ve 7.sınıf) ve MEB sosyal bilgiler dersi kitaplarında (4, 5, 6 ve 7. sınıf) yer alan etkinlik ve sorulardır. Araştırma sonucunda; kazanım, etkinlik ve soruların sınırlı sayıda 21. yüzyıl becerisinin geliştirilmesine yönelik olduğu belirlenmiştir. Kazanım, etkinlik ve sorular en çok eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin gelişimine yöneliktir. Araştırmada ayrıca programda ve kitaplarda 21. yüzyıl becerilerinden esneklik ve uyum, liderlik ve sorumluluk gibi becerilerin geliştirilmesine yönelik kazanım, etkinlik ve soruların yer almadığı tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programının öğrencilerin 21.yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik zenginleştirilmesi ve 21. yüzyıl becerileri açısından kapsayıcı nitelik kazandırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, 21. yüzyıl becerileri, kazanım, etkinlik

Inönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 22, Sayı 2, 2021
ss. 1254-1290
DOI:10.17679/inuefd.867905

Makale türü:
Araştırma makalesi

Gönderim Tarihi :
30.01.2021
Kabul Tarihi:
29.07.2021

Önerilen Atıf

Demir, A. Y. & Özyurt, M. (2021). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve ders kitaplarının 21. yüzyıl becerileri bağlamında incelenmesi. *Inönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1254-1290. DOI: 10.17679/inuefd.867905

GİRİŞ

Değişimin hızı yaşamımızı etkileyen birçok alanda gerçekleşen gelişimi gözle görülür hale getirmiştir. Farklı alanlarda gerçekleşen bu gelişim ve iyileşmeler birbirleri ile bağlantılı olarak insanların yaşayışlarını etkilemektedir. İçinde bulunduğumuz bu dönem teknolojinin hızla geliştiği, “bilgi” kavramının öncelik kazandığı, toplumsal dinamizmin de etkisiyle bu olgunun devamlı olarak kendini yenilediği bir dönemdir (Bölükoğlu, 2002). Sürekli öğrenme ve bilgilenme yoluyla gelişmenin kaçınılmaz hale geldiği günümüzde, bilgi üretimi ve aktarımı artmış, teknoloji ve gelişimin ana unsuru olmuştur. Bilgi üretimi ve dağıtımında çalışanların çoğunlukta olduğu bir yüzyılda, bireylerin bu ihtiyaca yönelik olarak kalifiye hale gelmesi önceliklidir (Balay, 2004). Bu yeterliliğe sahiplik, daha geniş bir bakış açısıyla ifade etmek gerekirse hayatın her alanında ve her döneminde etkili ve verimli olmaktan ziyade, bu etkililiğe ulaşabilme yollarını kavramak ile alakalıdır.

Böyle gereksinimlerin olduğu bir dünyada insanların bilgiyi doğru okuyup anlamlandırması, sürekli kendini geliştirerek çağa ayak uydurması, her türlü toplumsal ihtiyacı karşılaması, ortaya çıkan farklı sorunlar veya gelişmeler karşısında doğru adımları atabilmesi için ortaya konmuş bir kavram karşımıza çıkmaktadır: 21. yüzyıl becerileri (Walser, 2008). Günümüzde eğitim ile mevcut bilgiyi öğrenciye aktarmak veya öğretmekten ziyade “öğrenmeyi öğrenme” ve “beceri” geliştirme hedeflenmektedir. Daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde ise; modern dünyada ihtiyaç duyulan, her anlamda yetişmiş bir bireyin sahip olması gereken beceriler 21. yüzyıl becerileri olarak açıklanmaktadır. 21. yüzyıl becerileri farklı gruplar tarafından farklı şekillerde tanımlanmakta ve sınıflandırılmaktadır. Partnership for 21st Century Skills (P21), En Gauge North Central Regional Educational Laboratory (EnGauge/NCREL), Assesment and Teaching of 21st Century Skills (ATCS), National Educational Technology Standards (NETS/ISTE), European Comission (EC), Organisation for Economic Cooperationand Development (OECD) 21. yüzyıl becerilerinin belirlenmesi ve sınıflandırılması üzerine çalışmalar yapmış kurum ve kuruluşlardan bazılarıdır (Koltuk ve Kocakaya, 2015).

Bu kurum/kuruluşlardan P21 (2009); 21. yüzyıl becerilerini bilgi, medya ve teknoloji becerileri, öğrenme ve yenilenme becerileri ile yaşam ve meslek becerileri olarak sınıflamaktadır. En Gauge/NCREL (Lemke, 2002); keşfedici düşünme, etkili iletişim, dijital çağ okuryazarlığı ve yüksek üretkenlik olarak gruplamaktadır. ATCS (Binkley, Erstad, Herman, Raizen, Ripley ve Rumble, 2010; Griffin, McGaw ve Care, 2012) 21. yüzyıl becerilerini; düşünme yolları, çalışma yolları, çalışma araçları ve dünyada yaşam şeklinde düzenlemiştir. NETS/ISTE (2007) tarafından ise bu beceriler; yaratıcılık ve yenilik, iletişim ve işbirliği, teknoloji ve bilgi akışı ve dijital vatandaşlık olarak belirlenmiştir. EC'ye (2018) göre ise bu beceriler; öğrenmeyi öğrenmek, matematik, fen, teknoloji ve mühendislik alanlarında yetkinlik, farklı alanlardaki okuryazarlık, çok dillilikte yetkinlik, dijital yetenekler, kültürel farkındalık ve ifade, sosyal alan ve yurttaşlık ile ilgili yetkinlik ve girişimcilik olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir önemli kuruluş olan OECD (2005) 21. yüzyıl becerilerini; gruplarla iletişim, araçların interaktif kullanımı ve bağımsız davranma olarak ifade etmektedir. Kurum/kuruluşların gerçekleştirdiği sınıflamalar genellikle alt becerileri de kapsamakla birlikte, tüm bu beceriler detaylı olarak incelendiğinde; üstbilişsel öğrenme, etkili iletişim, dijital dünyayı okumak, işbirliği, meslek ve yurttaşlık becerilerinin birçok sınıflamada yer aldığı görülmektedir (Anagün, Atalay, Kılıç ve Yaşar, 2016; Koltuk ve Kocakaya, 2015; Özyurt, 2020). Bu çerçevede bu konuda çalışma yapmış kurum ve kuruluşların eğitim programlarına dâhil edilmesi önerilen beceriler konusunda ortak bir paydada buluştukları ve aynı zamanda sundukları sınıflamalar ver tanımladıkları becerilerle birbirlerini tamamlayıp, yeniden kavramsallaştırmaya yardımcı oldukları söylenebilir (Dede, 2010). Bu araştırmada ise P21 tarafından sunulan çerçeve temele alınmıştır. P21'in tanımladığı 21. yüzyıl becerileri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1*21. Yüzyıl Becerileri*

Ana beceriler	Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	Yaşam ve Meslek Becerileri
Alt becerileri	Yaratıcılık ve Yenilenme Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme İletişim İşbirliği	Bilgi Okur-yazarlığı Medya Okur-yazarlığı Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) Okur-yazarlığı	Esneklik ve Uyum Girişimcilik ve Öz-Yönelim Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler Üretkenlik ve Mesuliyet Liderlik ve Sorumluluk

(Gelen, 2017)

Tablo 1’de görüldüğü üzere, öğrenme ve yenilenme becerileri; yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme gibi üst düzey düşünme becerileri ile iletişim ve işbirliği gibi becerileri kapsamaktadır. Bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin ise doğru bilgiye ulaşma, medya kullanımında akılcılık ve teknoloji ile kurgulanmış öğrenme becerilerini kapsadığı söylenebilir. Yaşam ve meslek becerilerinin ise üretken iş yaşamını ve kişisel gelişim alanını kapsadığı ifade edilebilir. Burada önemli olan bireylerin değişen ve gelişen çalışma hayatına uyumu sağlayabilecekleri becerileri kazanmalarıdır. Bu becerileri kazanan bireyler kendi yaşamlarında sorumluluklarını yerine getirebilir, eleştiriye açık olabilir, zaman yönetiminde etkili olup bunu yaşamları boyunca gerçekleştirebilirler (Göksun ve Kurt, 2017; Anagün ve diğerleri, 2016).

Bu beceriler hem bireyin kendini gerçekleştirme yolunda kendi yardımcıları hem de toplumsal gelişme için ihtiyaç duyulan bireylerin sahip olması gereken becerilerdir. Günümüzde ve yakın gelecekte rutin, basit işler bilgisayarlar ve yapay zekâlar tarafından yapılacak ve alt düzey düşünme becerinin önemi azalacaktır (Saavedra ve Opfer, 2012). Şirketler ise üst düzey düşünme becerilerine sahip insanları işe almak isteyeceklerdir (Walser, 2008). Aynı zamanda insanlığın küresel çapta

problemlerle baş edebilmesi için de bireylerin bu becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir (Dede, 2010).

21. yüzyıl becerileri öğrencilerin öğrenme sürecindeki ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Öğrenciler kendi öğrenme süreçlerine daha fazla aktif olarak katılmak, öğrenme sorumluluklarını almak, karşılarına çıkan her duruma karşı doğru hamlede bulunmak, problemlerin üstesinden gelmek ve kendi hızlarında öğrenmek isterler (Voogt ve Roblin, 2010). Bunun için öğretmenlerin de öğrencileri bu becerilerle donatabilecek, bu becerileri kullanıp pratik yapabilecekleri ortam oluşturabilecek niteliklere sahip olmaları gerekmektedir (Özcan, 2013). 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılması sadece öğrenci talebi veya öğretmen yeterlikleri ile sağlanabileceğini söylemek mümkün değildir. Bunun gerçekleşebilmesi için köklü, sistemsel değişikliklere ve uygulamalara ihtiyaç vardır. Bu nedenle 21. yüzyıl becerileri son yıllarda birçok ülkenin eğitim programlarında yer almaya başlamıştır. ABD’de birçok eyaletin eğitim programına 21.yüzyıl becerileri dâhil edilmiştir. Bunun yanı sıra birçok kurum ve kuruluş da 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimi desteklemektedir (Gelen, 2017). Yine aynı şekilde Avustralya, Kanada, Finlandiya, Belçika, İrlanda, İtalya Norveç, Yeni Zelanda gibi ülkelerin eğitim programlarında da 21. yüzyıl becerilerinin izleri bulunmaktadır (Anagün ve diğerleri, 2016). Çünkü 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılması çağdaş eğitim sistemlerinde önemli görülmekte (Larsonve Miller, 2011; Saavedra ve Opfer, 2012) ve bireylerin bu donanımla yetiştirilmesinin gerekliliği yaygın olarak kabul görmektedir (Walsler, 2008). Türkiye’de ise Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 2017 yılında yayınladığı “Müfredatta Değişiklik ve Yenileme Çalışmalarının Üzerine” adlı raporda öğretim programlarına 21. yüzyıl becerilerinin dâhil edildiğinden bahsedilmektedir (MEB,2017).

“Yenilenen müfredatlar ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel yeterlilik ve beceriler tüm disiplin alanları için ortak olarak verilmiştir. Bu yeterlilik ve beceriler, müfredatlarda disiplin alanlarının kazanımlarına ve/veya açıklamalarına doğrudan yahut dolaylı olarak ilişkilendirilmiştir.””Müfredatlarla kazandırılmak hedeflenen yeterlilik ve

beceriler ile bunlara ilişkin tanımlamaların belirlenmesinde 21. yüzyıl Becerileri olarak anılan yeterlilik ve beceriler ile bunlara ilişkin açıklamalar da dikkate alınmıştır”

Durum böyle iken Türkiye’de hali hazırda ilkokul 4. sınıf ve ortaokul düzeyinde uygulanan sosyal bilgiler dersi öğretim programı bu becerilerin öğrencilere kazandırılması açısından en uygun zeminlerdendir (Çelikkaya, 2011). Sosyal bilgiler dersi öğrencileri topluma uyumlu birer birey olarak hazırlar. Öğrencilerin aile, okul, meslek yaşantısında etkili ve başarılı olabilmesi için birtakım beceriler kazanmasını hedefler. Sosyal bilgiler dersi, günlük hayatla iç içe olan konuları ile öğrencinin hayatı boyunca karşılaşılabileceği sosyal olay, olgu veya kavramlar hakkında ön hazırlık yaptırır ve donanımlı bir birey olmasında ona yardımcı olur. Sosyal bilgiler dersinin temel amaçları arasında; bilgiyi işleme ve yönetme, kültürü öğrenme ve sahip çıkma, vatandaş olarak sorumluluklarını yerine getirme gibi amaçlar vardır (Öztürk, 2010). Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi 21. yüzyıl becerilerini öğrencilere kazandırma konusunda etkili olabilecek bir yapıdadır.

Alan yazında sosyal bilgiler öğretim programına ilişkin çalışmalar incelendiğinde; altıncı sınıf sosyal bilgiler programının zihinsel becerilerin gelişmesine uygun bir ders olduğu görülmüştür (Taşkıran, 2014). Bunun yanı sıra bu dersin 21. yüzyıl becerileri arasında yer alan birçok üst düzey düşünme becerisinin geliştirilmesine olanak sağlayan bir ders olduğu da söylenebilir. Bu kapsamda; eleştirel okuma becerisine göre düzenlenmiş sosyal bilgiler dersinin, eleştirel düşünme becerisini arttırdığı tespit edilmiştir (Özensoy, 2011). Bununla birlikte üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik birçok araştırmada uygulamalar sosyal bilgiler dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Öztürk (2010) öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine yönelik gelişimlerini, Demir (2006) öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini bu ders kapsamında incelemişlerdir. Ayrıca Kurnaz (2007), beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde beceri ve içerik temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri, erişim ve tutumlarına etkisi incelenmiş; içerik ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretimi yaklaşımlarının bu ders bağlamında öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini tespit etmiştir. Bunların yanı sıra Shepherd’a (1998) göre sosyal bilgiler dersi

problem çözüme ve eleştirel düşünme gibi 21. yüzyıl becerilerini geliştirmek açısından uygun bir zemin olarak tanımlanmaktadır. Hepburn (1999) ile Stein ve Prevet (2009) da bu dersi bir diğer 21. yüzyıl becerisi olan medya okuryazarlığı becerisini öğrencilere kazandırmada önemli bir ders olarak ifade etmişlerdir. Bu araştırmalar ışığında sosyal bilgiler dersinde verilen beceri temelli eğitimlerin olumlu sonuçları olduğu ve dersin becerilerle iç içe olduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler dersi, kapsamı ve özü itibarıyla buna müsait bir disiplin olarak değerlendirilebilir.

Alan yazındaki, çalışmalar incelendiğinde sosyal bilgiler dersi kapsamında çalışılan becerilerin; eleştirel, yaratıcı ve sorgulama vb. üst düşünme becerileri ile sınırlı olduğu görülmektedir. Program bağlamında ise 2005 ve 2017 sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırıldığı ve bu iki programın içerik olarak belirgin bir farklılık göstermediği ancak kapsadığı beceri açısından 2017 öğretim programının daha zengin olduğu belirlenmiştir (Akşit ve Çoban, 2018). Ancak bu dersin öğretim programı ve ders kitaplarının 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik kazanım ve içeriğe sahip olma açısından tüm sınıf düzeylerinde incelendiği bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Bu bağlamda hem alan yazındaki boşluğun giderilmesine katkı sağlamak, hem de program geliştirmecilere ve öğretmenlere; uygulamadaki sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarının öğretim programlarımızın genel amaçları arasında yer alan öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye ne ölçüde hizmet ettiğini belirlemek amacı ile bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki kazanımların ve ders kitabında yer alan etkinlik ve soruların öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olma durumunun belirlenmesi, ileriki dönemlerde yapılacak program geliştirme ve kitap çalışmaları için 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik yenilikler bağlamında referans olabilir. Araştırma bu bağlamda önemli görülmektedir.

Bu doğrultuda araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Sosyal bilgiler öğretim programlarında (4, 5, 6 ve 7. sınıf düzeyleri) yer alan kazanımlar öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik midir?
- 2- Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki (4, 5, 6 ve 7. sınıf düzeyleri) yer alan etkinlikler öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik midir?
- 3- Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki (4, 5, 6 ve 7. sınıf düzeyleri) yer alan sorular öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik midir?

YÖNTEM

Nitel araştırma yönteminin uygulandığı araştırmada veriler doküman analizi tekniği ile elde edilmiştir. Araştırmada sosyal bilgiler öğretim programının kazanımları ve ders kitaplarında yer alan etkinlik ve sorular 21. yüzyıl becerileri bağlamında incelendiği için bu yöntem ve tekniğin uygulanması uygun görülmüştür. Çünkü nitel araştırmalar çoğunlukla gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların kendi ortamında, gerçekçi ve bütüncül bir bakış açısıyla incelendiği çalışmalardır. Doküman analizi ise araştırmada incelenmesi amaçlanan olay, olgu veya kavramlar ile ilgili bilgi içeren yazılı, görsel kaynakların analizidir (Şimşek, 2009).

İncelenen dokümanlar

Bu çalışmada doküman olarak 2019-2020 eğitim-öğretim yılında uygulamada olan sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar (MEB, 2018), ile sosyal bilgiler ders kitaplarında (4, 5, 6 ve 7. sınıf düzeylerinde) yer alan etkinlik ve sorular öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik olma durumları bakımından incelenmiştir. İncelenen ders kitapları 2019- 2020 eğitim öğretim yılında MEB tarafından önerilen dördüncü sınıf (Tüysüz, 2018), beşinci sınıf (Şahin, 2018), altıncı sınıf (Yıldırım, Kaplan, Kuru ve Yılmaz, 2019) ve yedinci sınıf (Azer, 2019) sosyal bilgiler kitaplarıdır. Bu dokümanlar incelenirken eğitim programının öğeleri dikkate alınmıştır. Bir eğitim programı dört öğeden oluşmaktadır: Hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, değerlendirme (Demirel, 2012). Hedef öğesine uygun olarak öğretim programında yer alan

kazanımlar, öğrenme-öğretme sürecine uygun olarak etkinlikler, değerlendirme ögesi kapsamında da kitaplarda yer alan sorular incelenmiştir. Yapısı itibari ile beceri kazandırmaya yönelik olmayan içerik ögesini karşılayan bilgi metinleri bu incelemenin kapsamı dışında tutulmuştur.

Analiz süreci

Araştırmaya konu olan belgelerden öğretim programı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı internet sitesinden, ders kitapları eğitim bilişim ağı (EBA) internet sitesinden elde edildikten sonra betimsel analiz sürecine geçilmiştir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Nitel analiz, konunun birimlerine bütünsel bir bakış açısıyla baktığı için güçlü görülmektedir (Patton, 2018). Analiz sürecinde P21 tarafından önerilen 21. yüzyıl becerileri kavramsal çerçevesi temele alınmıştır.

Bu kapsamda öğretim programlarında yer alan kazanımların tamamı analize tabi tutulmuştur. Ders kitabında yer alan sorulardan ise, dördüncü sınıf düzeyinde “hazırlık bölümü soruları”, “yorumlama ve çıkarım soruları”; beşinci sınıf düzeyinde “hazırlık çalışması”, “düşünelim, tartışalım”; altıncı sınıf düzeyinde “hazırlanalım”, “cevaplayalım” ve yedinci sınıf düzeyinde “metin içi sorular”, “konuya ilgi çekme soruları” başlıkları altında öğrenciye yöneltilen soruların analizi gerçekleştirilmiştir. Ders kitabında yer alan etkinliklerden ise; dördüncü sınıf düzeyinde “yapınız”; beşinci sınıf seviyesinde “sıra sizde”, “görseli yorumlayalım”, “özlü sözleri yorumlayalım”, “araştıralım paylaşalım”; altıncı sınıf düzeyinde “sıra sizde” ve yedinci sınıf düzeyinde “etkinlik zamanı” başlıkları altında yer alan etkinlikler incelemeye alınmıştır.

Sonrasında veri analizi tablolaştırılmış, incelenen öğelerin (kazanım, etkinlik, soru) her biri için birer örnek sunulmuş, bu örnekte ilgili öğenin belirlenen beceri ile nasıl ilişkilendirildiği açıklanmıştır.

Oluşturulan tablolarda kazanımların kodlanmasında, sosyal bilgiler öğretim programında belirtilen numaralar kullanılmıştır. Örneğin; 7.4.3. numaralı kazanım yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının dördüncü ünitesine ilişkin üç numaralı kazanımı ifade etmektedir. Sosyal bilgiler kitaplarında yer alan soru ve etkinliklerin kodlanmasında ise sınıf düzeyi ve sayfa numarasından

faidalanılmıştır. Aynı sayfada birden fazla etkinlik veya soru varsa kodlamada üçüncü sayıya yer verilerek etkinliğin veya sorunun sayfadaki sırası belirtilmiştir. Örneğin 5.141 kodlaması beşinci sınıf sosyal bilgiler kitabı sayfa 141' deki etkinliği belirtmektedir.

Geçerlik ve güvenilirlik

Sonuçların inandırıcılığı, bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Geçerlik ve güvenilirlik bu açıdan araştırmalarda en yaygın kullanılan iki ölçüttür (Başkale, 2016). Bu kapsamda kategorilerin yorumlanmasının araştırmacıdan araştırmacıya ya da iki farklı zamanda yapılan analiz sonuçlarında farklılık göstermemesi gerekmektedir (Erdem, 2011). Bu çalışmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak amacıyla betimsel analiz yapıldıktan bir süre sonra analiz yeniden yapılarak sonuçlar karşılaştırılmış ve analiz sonuçları arasında farklılık olmadığı görülmüştür. Ayrıca analiz tamamlandıktan sonra program geliştirme ve 21. yüzyıl becerileri konusunda çalışmalar yapan bağımsız bir uzmanın görüşüne başvurulmuş, uzman ile görüş birliği olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra her bir öğeye ilişkin analiz tablosunun altında örnek alıntılara yer verilmiştir.

BULGULAR

Bu kısımda sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar ile sosyal bilgiler kitaplarında yer alan etkinlik ve soruların P21 tarafından tanımlanan 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde betimsel analizinden elde edilen bulgular araştırma sorularının sırası ile sunulmaktadır.

Kazanımların 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde analizi

Sosyal bilgiler dersi öğretim programında dördüncü sınıf düzeyinde 33, beşinci sınıf düzeyinde 33, altıncı sınıf düzeyinde 34 ve yedinci sınıf düzeyinde 31 adet olmak üzere toplam 131 adet kazanım yer almaktadır. Bu kazanımların her biri öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olma durumlarına göre analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2

Kazanımların 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olma durumu

	4. sınıf		5. sınıf		6. sınıf		7. sınıf		
21. yüzyıl becerileri	<i>f</i>	Kazanım	<i>f</i>	Kazanım	<i>f</i>	Kazanım	<i>f</i>	Kazanım	<i>Toplam</i>
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri									
Yaratıcılık ve Yenilenme	4	4.4.2, 4.4.3	1	5.5.5	2	6.4.2	8	7.4.1, 7.4.2	15
		4.4.4, 4.5.4				6.5.3		7.4.3, 7.5.1 7.7.4, 7.5.5 7.5.6, 7.5.2	
Eleştirel düşünme ve problem çözme	5	4.3.1, 4.3.4 4.3.5, 4.5.1 4.4.4	10	5.2.3, 5.2.4 5.2.5, 5.3.25 4.3, 5.4.1 5.5.3, 5.5.4 5.7.2, 5.6.1	11	6.1.2, 6.1.3 6.2.4, 6.3.4 6.5.5, 6.5.2 6.6.3, 6.7.1 6.7.2, 6.7.4 6.7.3	14	7.1.1, 7.1.3 7.2.2, 7.2.4 7.3.1, 7.3.2 7.3.3, 7.4.2 7.4.3, 7.4.4 7.7.3, 7.5.6 7.6.4, 7.5.2	40
İletişim							2	7.1.1, 7.1.2	2
İşbirliği			1	5.5.5	1	6.1.4	1	7.7.4	3
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri									
Bilgi Okuryazarlığı	2	4.2.1, 4.1.1	3	5.2.1, 5.4.5 5.3.1	5	6.2.1, 6.3.1 6.3.4, 6.4.1 6.7.3	6	7.2.4, 7.3.1 7.3.2, 7.3.3 7.4.1, 7.4.3	16
Medya Okuryazarlığı			2	5.4.3, 5.4.2			1	7.1.3	2
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı			1	5.4.1			2	7.1.4, 7.5.6	3

Yaşam ve Meslek**Becerileri**

Esneklik ve Uyum

Girişimcilik ve	4	4.4.4,4.5.1	3	5.1.3, 5.4.3	2	6.1.4, 6.5.3	4	7.1.2,7.1.4,	14
Özyönetim		4.5.5,4.5.3 4.4.5		5.5.6				7.5.5,7.7.4	

Sosyal ve	1	4.1.4, 4.1.5	1	5.1.3			1	7.7.3	6
Kültürlerarası		4.6.2, 4.7.4							
Beceriler									

Üretkenlik ve	1	4.4.4	1	5.5.5	1	6.5.3	1	7.7.4	4
Mesuliyet									

Liderlik ve
Sorumluluk

Toplam	20		23		22		40		105
--------	----	--	----	--	----	--	----	--	-----

Tablo 2’de görüldüğü üzere 131 adet kazanımın 72’si bir veya daha fazla 21. yüzyıl becerisini geliştirmeye yöneliktir. Programlarda yer alan kazanımların 59’u ise herhangi bir 21. yüzyıl becerisinin geliştirilmesine yönelik değildir. Kazanımlar sınıf düzeylerine göre incelendiğinde; 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımların en çok yedinci sınıf, en az ise dördüncü sınıf programlarında yer aldığı görülmektedir. Tablo 2 beceriler açısından incelendiğinde ise; eleştirel düşünme ve problem çözme becerisinin tüm sınıf düzeylerinde, kazanımlarda en çok yer alan beceri olduğu belirlenmiştir. Bu beceriyi BİT okuryazarlığı ile yaratıcılık ve yenilenme becerileri takip etmektedir. Liderlik ve sorumluluk ile esneklik ve uyum becerilerinin geliştirilmesine yönelik kazanımlar sosyal bilgiler öğretim programında yer almamaktadır. İletişim ve işbirliği becerilerine ilişkin kazanımlar ise sınırlı sayıdadır. Tablo 2’de ayrıca sosyal bilgiler öğretim programlarında yer

alana kazanımların öğrencilerin en çok öğrenme ve yenilenme becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Aşağıda 21. yüzyıl becerilerinden işbirliği ve iletişim becerilerine ilişkin kazanım örnekleri sunulmaktadır.

İşbirliği becerisi:

“SB.5.5.5. İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.”

“SB.7.7.4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.”

İletişim becerisi:

“SB.7.1.1. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışları sorgular.”

“SB.7.1.2. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.”

Etkinliklerin 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde analizi

Bu başlık altında 2019-2020 eğitim öğretim yılında dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi ders kitaplarındaki etkinliklerin, öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olma durumuna göre analizinden elde edilen bulgular yer almaktadır. Bu kapsamda sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan dördüncü sınıf düzeyinde 37, beşinci sınıf düzeyinde 70, altıncı sınıf düzeyinde 67 ve yedinci sınıf düzeyinde 101 adet olmak üzere toplam 275 adet etkinlik analiz edilmiştir. Bulgular Tablo 3’te sunulmaktadır.

Tablo 3

Etkinliklerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olma durumu

	4. sınıf		5. sınıf		6. sınıf		7. sınıf		
21. yüzyıl becerileri	<i>f</i>	Etkinlik	<i>f</i>	Etkinlik	<i>f</i>	Etkinlik	<i>f</i>	Etkinlik	<i>Toplam</i>

Öğrenme ve
Yenilenme**Becerileri**

Yaratıcılık ve	3	4.52, 4.58	2	5.141, 5.143	2	6.149, 6.179		7	
Yenilenme		4.113							
Eleştirel	14	4.24, 4.58	16	5.17, 5.23	22	6.16.1,6.16.2	42	7.13.1, 7.13.2	94
düşünme ve		4.67, 4.69		5.46, 5.42		6.22, 6.26		7.15.1, 7.15.2	
problem		4.72, 4.103		5.47,5.49.1		6.38.2, 6.41.1		7.15.1, 7.22.1	
çözme		4.109, 4.122		5.55,5.74.1		6.52, 6.91		7.24.1, 7.27	
		4.124, 4.131		5.74.2, 5.85		6.112, 6.120		7.29.1, 7.42	
		4.141, 4.148		5.101, 5.106		6.138, 6.146		7.47,7.49,7.53	
		4.156, 4.162		5.140, 5.148		6.149, 6.168		7.58,7.61,7.64	
				5.161.2,		6.183, 6.197		7.70, 7.91	
				5.171.2		6.203, 6.211		7.103, 7.112.1	
				5.174.1,		6.212,		7.112.2, 7.133	
				5.183.2		6.216.2		7.135, 7.141,	
						6.222, 6.231		7.143,7.145.2.	
								7.160.2,7.222	
								7.160.3,7.161	
								7.163, 7.168,	
								7.169,7.173,	
								7.175, 7.191	
								7.198, 7.198.1	
								7.198.2,7.216,	
								7.217.1, 7.221	
İletişim							4	7.13.2, 7.15.2,	4
								7.18.1, 7.20.1	
İşbirliği	1	4.81			3	6.38, 6.207			4
						6.222			

Bilgi, Medya ve
Teknoloji**Becerileri**

Bilgi	13	4.15, 4.41,	14	5.28, 5.34	11	6.52, 6.53	18	7.42,7.47,	56
Okuryazarlığı		4.58, 4.67		5.42, 5.57		6.63, 6.96		7.55, 7.57,	
		4.72, 4.73		5.65, 5.79		6.108,		7.61, 7.69	
		4.75, 4.82		5.83, 5.107		6.110.1		7.70, 7.81,	
		4.109, 4.131		5.112.1,		6.118, 6.149		7.91 7.103,	
		4.135, 4.136		5.112.2		6.153.2,		7.104, 7.208	
		4.176		5.125, 5.161		6.231		7.141,7.112.2	
				5.183.1,		6.240		7.153, 7.163,	
				5.195.1				7.187.1,	
								7.187.2, 7.191	
Medya	1	4.118	1	5.105	1	6.216.1	2	7.121.2, 7.194	5
Okuryazarlığı									
Bilgi	ve 1	4.94	3	5.39.1,	1	6.146			5
İletişim				5.101, 5.105					
Teknolojileri									
Okuryazarlığı									
Yaşam ve Meslek									
Becerileri									
Esneklik ve									
uyum									
Girişimcilik	1	4.24	1	5.25,	2	6.153.1,	1	7.27	5
ve özyönetim						6.253			
Sosyal ve	1	4.30	3	5.53.2, 5.98.2	1	6.41.2	3	7.121.1 7.216,	8
kültürlerarası				5.190				7.217.1	
beceriler									
Üretkenlik ve									
Sorumluluk									
Liderlik ve									
sorumluluk									
Toplam	35		40		43		70		188

Tablo 3'te belirtildiği üzere sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan 275 etkinliğin 153'ü öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Bu etkinliklerin bazıları birden fazla 21. yüzyıl becerisini geliştirmeye yönelik iken, kitaplarda yer alan diğer 122 etkinlik bu niteliğe sahip değildir. Bu bağlamda sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan etkinliklerin yarıya yakınının öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik olmadığı söylenebilir.

Etkinlikler sınıf düzeylerine göre incelendiğinde ise; 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin en çok yedinci sınıf, en az ise dördüncü sınıf ders kitaplarında yer aldığı görülmektedir. Bu durum kazanımların analizi ile benzerlik göstermektedir. Tablo 3 beceriler açısından incelendiğinde ise kazanım analiz sonuçlarına benzer şekilde etkinliklerin de en çok eleştirel düşünme ve problem çözme ve bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Ancak sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan etkinlikler öğrencilerin esneklik ve uyum, üretkenlik ve sorumluluk, liderlik ve sorumluluk becerilerini geliştirmeye yönelik değildir. Sınırlı sayıda etkinlik ise öğrencilerin girişimcilik ve öz yönetim, yaratıcılık ve yenilenme, medya okuryazarlığı ve BİT teknolojileri okuryazarlığı, sosyal ve kültürlerarası becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Bu becerilerin yer aldığı etkinlikler, sınıf düzeylerine göre incelendiğinde ise eşit bir dağılım olduğu görülmektedir. Tablo 3 genel olarak değerlendirildiğinde; ders kitaplarında yer alan etkinliklerin öğrencilerin en çok öğrenme ve yenilenme becerilerini, en az yaşam ve meslek becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu söylenebilir. Aşağıda 21. yüzyıl becerilerinden eleştirel düşünme ve problem çözme ile yaratıcılık ve yenilenme becerilerine ilişkin etkinlik örnekleri sunulmaktadır.

Şekil 1

Eleştirel düşünme ve problem çözmeye becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik örneği

Etkinlik Zamanı

Karikatürü inceleyiniz ve soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı defterinize yazınız.

1. Afrika kıtası neden kazılmış olarak çizilmiştir?
2. Avrupa ve Kuzey Amerika'nın üzerine neden altın çizilmiştir?
3. Karikature bir isim vermeniz istenseydi bu isim ne olurdu? Neden?

Yedinci sınıf sosyal bilgiler ders kitabı sayfa 70’de yer alan bu etkinlikte, öğrencilerin derinlemesine düşünüp çıkarım yapmaları buna bağlı olarak da eleştirel düşünme becerilerini kullanarak karikatürü yorumlayabilmeleri gerekmektedir. Bu etkinlik öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik bir uygulama örneği olarak kabul edilebilir.

Şekil 2

Yaratıcılık ve yenilenme becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik örneği

Bilginiz

Okulunuzda günlük hayattaki ihtiyaçlarla ilgili ürünler tasarlamaya yönelik bir proje yarışması düzenlenmiştir. Bu yarışmaya nasıl bir ürünle katılmak isterdiniz? Tasarladığınız ürünle ilgili olarak istenen bilgileri aşağıya yazınız.

- Ürününüzü tasarlama amacınızı yazınız.
.....
- Ürününüzü kısaca tanıtırız.
.....
.....
- Ürününüzün şeklini çiziniz.
- Ürünüze bir ad veriniz.
.....
- Ürününüzü anlatan bir slogan bulunuz.
.....

4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı sayfa 113’te yer alan bu etkinlik öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanarak kendilerine özgü projeler oluşturmalarına fırsat vermektedir. Bu nedenle etkinliğin öğrencilerin yaratıcılık ve yenilenme becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu söylenebilir.

Soruların 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde analizi

Bu kısımda 2019-2020 eğitim öğretim yılında uygulamada olan dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıf sosyal bilgiler dersi ders kitaplarında yer alan soruların, öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini

geliştirmeye yönelik olma durumuna göre analizinden elde edilen bulgular sunulmaktadır. Bu kapsamda sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan sorulardan dördüncü sınıf düzeyinde 120, beşinci sınıf düzeyinde 58, altıncı sınıf düzeyinde 118 ve yedinci sınıf düzeyinde 152 adet olmak üzere toplam 448 adet soru analize dâhil edilmiştir. Analiz sonucun elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Soruların 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olma durumu

	4. sınıf		5. sınıf		6. sınıf		7. sınıf		
21. yüzyıl becerileri	<i>f</i>	Soru	<i>f</i>	Soru	<i>f</i>	Soru	<i>f</i>	Soru	<i>Toplam</i>
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri									
Yaratıcılık ve Yenilenme	3	4.102, 4.104 4.112.2			2	6.143.1, 6.143.2	3	7.55.2, 7.137.3 7.221	8
Eleştirel düşünme ve problem çözme	52	4.20, 4.24 4.27, 4.28.1 4.29, 4.47 4.50, 4.51 4.53, 4.54 4.58, 4.62.1 4.62.2, 4.68 4.70, 4.76 4.77, 4.81 4.83.1, 4.84.1 4.98, 4.102 4.110, 4.111.1 4.112.1, 4.114.1 4.114.2,	28	5.13, 5.14, 5.19, 5.22.2 5.29.1, 5.26 5.50, 5.51 5.52, 5.54 5.86, 5.87, 5.88, 5.89, 5.90 5.71, 5.75.1 5.75.2, 5.96, 5.97 5.98, 5.99 5.131, 5.132 5.137, 5.158 5.186, 5.188	73	6.17, 6.23 6.25, 6.27 6.30, 6.31 6.35, 6.39 6.48.1, 6.48.2 6.49, 6.54 6.59.1, 6.59.2 6.60, 6.66 6.67, 6.68 6.71, 6.72.1 6.73, 6.75 6.78, 6.80 6.82, 6.84 6.88, 6.93 6.95, 6.97 6.106, 6.117	64	7.12.1, 7.26.1 7.27, 7.36.2 7.37.1, 7.37.2 7.41, 7.50 7.51.2, 7.52 7.55.1, 7.55.2 7.63.1, 7.63.2 7.63.3, 7.63.4 7.72, 7.73 7.76, 7.81 7.100.1, 7.128.2 7.101, 7.103.1 7.103.3, 7.109 7.114.1, 7.115 7.119.1, 7.119.3 7.120.1, 7.120.2	216

4.115	6.119, 6.126	7.128.1, 7.130	
4.116.1,	6.127, 6.128	7.133.3, 7.134	
4.116.2	6.129, 6.136.1	7.137.2, 7.137.3	
4.117, 4.123	6.142, 6.143.1	7.139.1, 7.139.2	
4.129, 4.130	6.143.2, 6.144.	7.142, 7.144	
4.132, 4.138	1	7.145, 7.152.1	
4.141, 4.143	6.145.1, 6.145.	7.153, 7.154	
4.144, 4.145	2	7.158.1, 7.158.2	
4.147.1,	6.151, 6.160	7.158.4, 7.174.2	
4.147.2	6.174, 6.178	7.184, 7.185.1	
4.148,	6.181, 6.182	7.185.3, 7.188	
4.152.1	6.193, 6.195.1	7.192.1, 7.193	
4.152.2,	6.195.2, 6.200	7.196.2, 7.196.3	
4.155	6.202.1, 6.205	7.206, 7.209.2	
4.156, 4.165	6.206, 6.209	7.210.2, 7.211.2	
4.167, 4.168	6.210, 6.213	7.213, 7.218	
4.181, 4.188	6.215.1,	7.221	
	6.215.2		
	6.219, 6.220.1		
	6.220.2, 6.222		
	6.231, 6.235		
	6.237, 6.243		
	6.244, 6.245		
	6.246.1,		
	6.246.2		
	6.249		
İletişim	4	7.12.2, 7.16 7.18, 7.23	4

İşbirliği

Bilgi, Medya ve**Teknoloji****Becerileri**

Bilgi	5	4.34.2, 4.79.1	2	5.34, 5.64	5	6.20, 6.198	8	7.59, 7.62	20
Okuryazarlı		4.79.2, 4.80				6.200, 6.241		7.68, 7.83	
ğı		4.81				6.244		7.86, 7.107.1	
								7.107.2, 7.134	
Medya	1	4.116.1	5	5.86, 5.87	4	6.207, 6.220.1	15	7.22, 7.26.1	25
Okuryazarlı				5.88, 5.89		6.220.2, 6.236		7.26.2, 7.27	
ğı				5.90,				7.28, 7.72	
								7.115, 7.119.2	
								7.120.2, 7.182.2	
								7.192.1, 7.197.1	
								7.197.2, 7.197.3	
								7.212	
Bilgi ve	2	4.115,	4	5.102, 5.100			3	7.25.1, 7.25.2	9
İletişim		4.116.1		5.98.1				7.175	
Teknolojileri									
Okuryazarlı									
ğı									
Yaşam ve Meslek									
Becerileri									
Esneklik ve									
uyum									
Girişimcilik	4	4.19, 4.140	1	5.145	2	6.15, 6.184			7
ve		4.157.2,							
özyönetim		4.160							
Sosyal ve	3	4.25, 4.124,			6	6.19, 6.31	1	7.215	10
kültürleraras		4.195				6.33.1, 6.33.2			
ı beceriler						6.36, 6.39			
Üretkenlik									
ve									
Sorumluluk									
Liderlik ve									
sorumluluk									
Toplam	70		40		92		98		300

Toplam soru sayısı	120	58	118	152	448
--------------------	-----	----	-----	-----	-----

Tablo 4’te görüldüğü üzere sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan ve analize dâhil edilen 448 adet sorunun 278’i öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Bu soruların bazıları birden fazla 21. yüzyıl becerisini geliştirmeye yönelik olup, sosyal bilgiler dersinin işlendiği dört yıl süresince toplam 300 defa beceri geliştirmeye yönelik öğrenme ortamı oluşturulmasına katkı sağlar niteliktedir. Ancak sosyal bilgiler kitaplarda yer alan ve analize tabi tutulan 170 adet soru öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik değildir. Tablo 4 detaylı olarak incelendiğinde; 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik soruların en çok yedinci sınıf en az ise beşinci sınıf ders kitaplarında yer aldığı görülmektedir. Tablo 4 beceriler açısından incelendiğinde ise kazanım ve etkinlik analiz sonuçlarında olduğu gibi soruların, öğrencilerin en çok eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Ancak kitaplarda öğrencilerin işbirliği, esneklik ve uyum, liderlik ve sorumluluk, üretkenlik ve sorumluluk becerilerini geliştirmeye yönelik soruların yer almadığı tespit edilmiştir. Bu bulgu etkinlik analiz sonuçları ile örtüşmektedir. Yapılan analiz sonucunda sınırlı sayıda sorunun ise, etkinlik analiz sonuçlarında da belirlendiği gibi, öğrencilerin iletişim, girişimcilik ve öz yönetim, yaratıcılık ve yenilenme, medya okuryazarlığı ve BİT teknolojileri okuryazarlığı, sosyal ve kültürlerarası becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir. Soruların bu becerileri geliştirmeye yönelik olma durumu, sınıf düzeylerine göre incelendiğinde ise iletişim becerisini geliştirmeye yönelik soruların sadece yedinci sınıf kitabında yer aldığı görülmektedir. Yaratıcılık ve yenilenme becerileri ile sosyal ve kültürler arası becerileri geliştirmeye yönelik sorulara beşinci sınıf ders kitabında, BİT okuryazarlığını geliştirmeye yönelik sorulara altıncı sınıf ders kitabında ve girişimcilik ve özyönetim becerilerini geliştirmeye yönelik sorulara yedinci sınıf ders kitabında yer verilmediği belirlenmiştir. Tablo 4 genel olarak değerlendirildiğinde ise; ders kitaplarında yer alan ve analize dâhil edilen soruların öğrencilerin en çok öğrenme ve yenilenme becerilerini, en az yaşam ve meslek becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu bulgu etkinlik analizinden elde

edilen bulgularla benzerlik göstermektedir. Aşağıda 21. yüzyıl becerilerinden sosyal ve kültürlerarası beceriler ile yaratıcılık ve yenilenme becerilerine ilişkin soru örnekleri sunulmaktadır.

Şekil 3

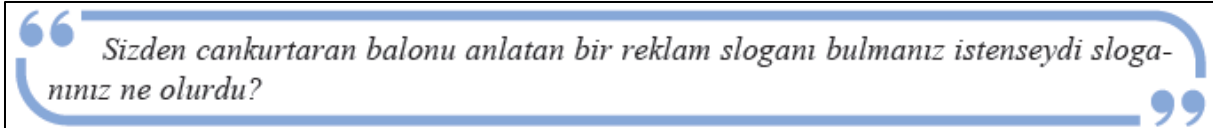
Sosyal ve kültürlerarası becerilere yönelik soru örneği

Sosyal bilgiler altıncı sınıf ders kitabı sayfa 31’de yer alan bu soru, öğrencilerin bir arada yaşadıkları insanlarla uyum içinde olup sosyal ve kültürlerarası becerilerini sergileyebilmeleri için yapabilecekleri konusunda tartışmalarına, görüş geliştirmelerine olanak sağlar niteliktedir. Bu soru öğrencilerin ayrımcılık yapılmamasının gerekliliği, önemi konusunda farkındalık geliştirmesine, böylece sosyal ve kültürlerarası becerilerinin gelişmesine katkı sağlar özelliktedir.

Şekil 4

Yaratıcılık ve yenilenme becerilerine yönelik soru örneği

Sosyal bilgiler 4. sınıf ders kitabı sayfa 112’de bulunan bu soru ile öğrencilerin yaratıcılıklarını kullanarak bir reklam sloganı bulmaları istenmiştir. Henüz var olmayan ve ürünü en iyi şekilde pazarlamaya dönük bir slogan oluşturmanın zihinlerde bir sınırı yoktur. Böylelikle bu sorunun öğrencilerin yaratıcılık ve yenilenme becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal bilgiler dersi öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmede etkili olabilecek disiplinlerden biridir (Farısı, 2016; Greenhill, 2010; Thieman ve Carano, 2013). Türkiye’de uygulanan öğretim programı ve ders kitapları özelinde bu disiplinin öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin

geliştirilmesinde nasıl kullanıldığını betimlemek bu araştırmanın özünü oluşturmaktadır. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımların ve ders kitaplarında yer alan etkinlik ve soruların P21 tarafından tanımlanan 21. yüzyıl becerilerini öğrencilere kazandırmaya yönelik olma durumu incelenmiş, araştırmada 131 adet kazanım, 275 adet etkinlik ve 448 adet soru 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan 131 kazanımdan 72'sinin bir veya daha fazla 21. yüzyıl becerisini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik kazanımların ve beceri çeşitliliğinin en çok yedinci sınıf, en az ise dördüncü sınıf programlarında yer aldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin akıl yürütme yetenekleri özellikle ergenlik döneminde gelişmektedir (Doğan, 2007). Bilişsel gelişim sağlayan öğrenci daha karmaşık ve gelişimine uygun öğretim süreçlerine girebilir. Beceri ediniminin de bu gelişmeye uyumlu şekilde gelişim göstermesi olası bir durum olarak düşünülebilir. Buna göre, yedinci sınıf öğretim programlarında beceri gelişimini destekleyecek nitelikte daha çok sayıda kazanıma ve beceri çeşitliliğine yer verilmiş olmasının öngörülen bir bulgu olduğu söylenebilir.

Araştırmada programda yer alan kazanımların en çok öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu, bunu BİT okuryazarlığı ile yaratıcılık ve yenilenme becerilerinin takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Büyük oranda benzer sonuç farklı çalışmalarda da elde edilmiştir (Koçin ve Tuğluk, 2020; Kayhan, Altun ve Gürol, 2019). Araştırmada ayrıca sosyal bilgiler öğretim programında, öğrencilerin iletişim ve işbirliği becerilerini geliştirmeye yönelik sınırlı sayıda kazanım olduğu, liderlik ve sorumluluk ile esneklik ve uyum becerilerinin geliştirilmesine yönelik kazanımların ise programda bulunmadığı belirlenmiştir. Oysa ki; hızlı bir şekilde gelişen sistemlerin içinde alışlagelmiş durumlardan farklılaşan olaylara aynı hızla uyum sağlama, beklenmedik sürprizler karşısında esneklik göstererek cevap verme çağımızda sahip olunması gereken önemli becerilerdendir (Trilling ve Fadel, 2009; Akt: Eryılmaz ve Uluyol, 2015). Aynı şekilde çağdaş liderlik becerisi günümüz öğrencilerine edindirilmesi gereken bir beceri olup, ortak amaca ulaşmak için lideri olduğu kesimin güçlerini birleştirme, uyguladığı etki ile doğru yönlere sevk

etme ve başkalarına karşı sorumlu davranma özelliklerine sahip olmayı gerektirir (Yalçın, 2018). Ancak, sosyal bilgiler dersi özü ve hedefleri itibari ile bu becerileri kazandırmada uygun bir ders olmasına rağmen öğrencilerin bu becerilerini geliştirmeye dönük kazanımları içermemektedir. Bu çerçevede sosyal bilgiler öğretim programının 21. yüzyıl becerilerinden bazılarının geliştirilmesine yönelik olduğu, ancak 21. yüzyıl becerilerinin tamamını kapsamadığı söylenebilir. Öğretim programlarının 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde incelendiği diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Türkçe dersi öğretim programlarının 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde inceleyen Bal (2018) ve Kayhan, Altun ve Gürol'a (2019) göre de programlar ağırlıklı olarak öğrencilerin öğrenme ve yenilenme becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre de programlarda becerilerin geliştirilmesine yönelik dengeli bir dağılım bulunmamakta, bazı becerilerin geliştirilmesine yönelik birçok kazanım programda yer alırken, bazı becerilere öğretim programlarında yer verilmemektedir.

Öğretim programında yer alan kazanımları doğru anlayıp uygulamak için öğretmenlerin de program okuryazarlığı becerilerinin gelişmiş olması (Erdem ve Eğmir, 2018) ve öğretim programının kazanımlarında yer alan becerilerin (MEB,2018) doğru, etkili bir rehberlik ve yönlendirmelerle, uygun öğrenme ortamları oluşturularak öğrencilerde geliştirmesi gerekmektedir. Sosyal bilgiler dersi kazanımlarına gerçek anlamda erişebilmek için verimli bir öğrenme-öğretme süreci öğrenciye yaşatılmalıdır (Akengin, Bengiç, Çolak ve Taş, 2011). Bundan dolayı öğrenme-öğretme sürecinde uygulanacak yöntem, teknik ve etkinliklerin doğru seçimi önem arz etmektedir (Ayva, 2010). Bu bilgilerden yola çıkarak araştırma kapsamında 21. yüzyıl becerileri bağlamında incelenen 275 etkinlikten 153'ünün, öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucunda etkinliklerin tüm sınıf düzeylerinde en çok eleştirel düşünme ve problem çözme ile bilgi okuryazarlığı becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu belirlenmiştir. İletişim becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler sadece yedinci sınıf ders kitabında yer alırken, altıncı sınıf ders kitabında BİT okuryazarlığını, beşinci sınıf ders kitabında ise sosyal ve kültürlerarası becerileri geliştirmeye yönelik etkinliklerin yer almadığı görülmüştür. Esneklik ve uyum, liderlik ve sorumluluk,

üretkenlik ve sorumluluk becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler ise ders kitaplarında yer almamaktadır. Diğer beceriler ise sınıf düzeylerine göre eşit fakat sayıca çok az bir dağılım göstermektedir. Bu bağlamda etkinliklerde yer verilen 21. yüzyıl becerilerinin kazanımlardakine benzer bir dağılım ve sıklık gösterdiği söylenebilir. Etkinlikler öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde aktif rol almalarına olanak sağlaması yönüyle de beceri edinimi açısından önemlidir. Öğrencilere yeni bilgiler ve becerileri öğrenme ve uygulama fırsatı sunan, düşünme süreçlerini aktif kılıp akıl yürütmeyi kullanmayı gerektiren etkinlikler öğrenme-öğretme sürecinde hedefe yani öğrenmeye ulaşmada etkilidir (Turner ve Patrick, 2004). Bu bağlamda etkinlikleri 21. yüzyıl becerilerini öğrencilere kazandırmada daha etkin kullanmak akılcı olabilir.

Öğrenme öğretme sürecinin etkililiği, kazanımlara erişimi durumu ölçme-değerlendirme uygulamaları işe koşularak belirlenmektedir. Değerlendirme öğrencinin önceden belirlenen davranışları kazanıp kazanmadığını kazandıysa ne ölçüde kazandığını, kazanamadıysa niçin kazanamadığını belirleme işidir (Gültekin, 2017). Öğrenme-öğretme sürecine geçmeden önce öğrencilerin mevcut durumunu saptamak için de ön değerlendirme yapılabilir. Sosyal bilgiler ders kitapları da bu uygulamalara olanak sağlayacak nitelikte oluşturulmuştur (Tüysüz, 2018; Şahin, 2018; Yıldırım, Kaplan, Kuru ve Yılmaz, 2019; Azer, 2019). Kitaplarda ünite içi ve konu öncesi sorular öğrenme öğretme sürecinin etkililiğini ve kazanımlara erişimi durumunu belirlemeye yöneliktir. Bu sorular çoğunlukla açık uçlu olup, bu sorulara ilişkin öğrenci çalışmalarının öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilecek olduğu ön bir inceleme ile belirlenmiş, bundan dolayı da dört sınıf düzeyinde uygulanan sosyal bilgiler kitaplarında yer alan 448 soru 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olma durumuna göre incelenmiştir. Bu sorulardan 278'inin öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye dönük olduğu belirlenmiştir. Ancak kazanım ve etkinliklerin analizi sonucunda belirlendiği gibi, sorularla geliştirilebilecek 21. yüzyıl becerilerinin dağılımı da birkaç beceri üzerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Kendilerine soru yöneltilen öğrenciler bu soruların üstesinden gelmek için zihinsel becerilerini kullanmak isterler (Aydemir ve Çiftçi, 2008). Soru sorma, düşünme süreçlerini harekete geçirdiği için öğrenme hedefine ulaşmayı da kolaylaştırır (Koray, Yaman, ve Altunçekiç, 2005). Bu bilgi ışında sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan soruların, yaratıcı ve yenilikçi düşünme, eleştirel düşünme ve problem çözme, işbirliği, BİT, medya ve bilgi okuryazarlığı gibi birçok 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi için işe koşulabileceği düşünülebilir. Öğrencilerin beceri gelişimini destekleyecek nitelikteki görev ve düşünmeyi gerektiren sorular bu amaca hizmet edebilir. Ancak araştırmada tüm sınıf düzeylerinde sosyal bilgiler kitaplarında en çok eleştirel ve problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik soruların yer aldığı belirlenmiştir. Eleştirel düşünme ve problem çözme becerisinin diğer 21. yüzyıl becerilerine kıyasla kazanım, etkinlik ve sorularda daha fazla yer almasının nedeni bu becerinin öğrencilere kazandırılmasının sosyal bilgiler dersi öğretim programının özel amaçları arasında yer alması olabilir.

“Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları..” (MEB, 2018).

Ancak öğretim programları genel amaçlarında, daha genel bir ifade ile 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasının gerekliliğine de vurgu yapılmaktadır.

“Temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak”

Bu bağlamda öğrencilere 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması ve bu becerilerin geliştirilmesi program kazanımlarında ve ders kitaplarında daha bütüncül bir bakış açısı ile ele alınması gerekmektedir. Ancak ders kitaplarında öğrencilerin esneklik ve uyum, üretkenlik ve sorumluluk, liderlik ve sorumluluk becerilerini geliştirmeye yönelik hiç soru bulunmamaktadır. Belirtilen bu becerilerin dışında kalan 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik sorular ise kitaplarda sınırlı sayıda ve sınıf düzeylerine göre düzensiz bir dağılımla yer almaktadır. Tüm bu bulgular, kazanım ve etkinliklerin analiz sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda kitaplarda yer alan etkinlik ve soruların kazanımlarda yer alan 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olduğu; bu anlamda

kazanım, etkinlik ve soruların analiz sonuçları arasında aynı becerilere benzer oranlarda yer verilmesi yönüyle bir tutarlık olduğu söylenebilir. Ancak belirtilen bu beceriler bireyin bütüncül bir biçimde sahip olduğunda anlamlı olan, iç içe geçmiş becerilerdir (Alismail ve McGuire, 2015; Beers, 2011; Germaine, Richards, Koeller, Schubert-Irstorza, 2016). Bu nedenle kazanımlarda ve ders kitaplarında yer alan etkinlik ve sorularda her bir becerinin içerikle uyumu göz önünde bulundurularak mümkün olduğunca eşit dağılımının yapılması ve bu becerileri geliştirmeye yönelik kazanım, etkinlik ve sorulara yeterli miktarda yer verilmesi daha etkili olacaktır.

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan kazanımların, ders kitaplarında yer alan etkinlik ve soruların 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olma durumları analiz edilmiştir. Araştırmada kazanım, etkinlik ve soruların en çok eleştirel düşünme ve problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik olduğu, ancak esneklik ve uyum, üretkenlik ve sorumluluk, liderlik ve sorumluluk becerilerini geliştirmeye yönelik kazanım, etkinlik ve sorulara sosyal bilgiler dersi kapsamında yer verilmediği belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca kazanım, etkinlik ve soruların 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olma durumlarının analiz sonuçları arasında tutarlık olduğu da tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programının öğrencilerin 21.yüzyıl becerilerinin geliştirilmesine yönelik zenginleştirilmesi ve 21. yüzyıl becerileri açısından kapsayıcı nitelik kazandırılması önerilmektedir. Öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini kazandırmanın yollarını çeşitlendirme bağlamında ilgili becerilere yönelik proje ödevleri tasarlanabilir. Ayrıca diğer disiplinlerin öğretim programları ve ders kitaplarının da 21. yüzyıl becerilerini geliştirmeye yönelik olma durumları analiz edilerek, mevcut öğretim programları ve ders kitaplarının daha bütüncül bir bakış açısıyla bu beceriler bağlamında incelenebilir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Akengin, H., Bengiç, G., Çolak, K., ve Taş, E. (2011). Altıncı sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımlarına ulaşma düzeylerine yönelik öğrenci görüşleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, (34), 5-23.
- Alismail, H. A. ve McGuire, P. (2015). 21st century standards and curriculum: Current research and practice. *Journal of Education and Practice*, 6(6), 150-154.
- Anagün, Ş. S., Atalay, N., Kılıç, Z. ve Yaşar, S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. Yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 160-175.
- Aydemir, Y. ve Çiftçi, Ö. (2008). Edebiyat öğretmenleri adaylarının soru sorma becerileri üzerine bir araştırma (Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 103-115.
- Azer, H. (2019). Sosyal bilgiler 7. Sınıf ders kitabı. Ekoyay Yayıncılık.
- Bal, M. (2018). Türkçe dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(4), 49-64.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Beers, S. (2011). 21st century skills: Preparing students for their future. https://cosee.umaine.edu/files/coseeos/21st_century_skills.pdf
- Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M. ve Rumble, M. (2010). *Draftwhite paper 1: Defining 21st century skills*. <https://oei.org.ar/ibertic/evaluacion/sites/default/files/biblioteca/24defining-21st-century-skills.pdf>
- Bölükoğlu, İ. (2002). Bilgi çağında eğitim fakültelerinde resim iş eğitiminin genel birdeğerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 247-259.
- Chu, S. K. W. (2014). Developing 21st century skills with plagiarism-free inquiry learning, collaborative teaching, social media, and gamification. *Learning and Teaching Expo2014.HongKong*. <http://web.hku.hk/~samchu/docs/Chu%202014%20Developing%2021st%20century%20skills%20with%20plagiarismfree%20%20inquiry%20learning2016-5-31.pdf>
- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal bilgiler programında yer alan becerilerin kazandırılma düzeyi: Öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (3), 969-990.
- Çoban, O. ve Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırılması. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 479-505.
- Dede, C. (2010). Comparing frameworks for 21st century skills. J. Bellancave R. Brandt (Eds.), 21st century skills (pp. 51–76). Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Demir, M. K. (2006). İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde eleştirel düşünme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(3), 155-170.

- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde program geliştirme*. Pegem Yayıncılık.
- European Commission (2018). *Developing key competencies all for throughout life*.
https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/documentlibrarydocs/factsheetkey-competences-lifelong-learning_en.pdf
- Farısı, M. (2016). Developing the 21st century social studies skills through technology integration. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 17(1), 6-30. <https://doi.org/10.17718/tojde.47374>
- Fisser, P. ve Thijs, A. (2015). Integration of 21st century skills into the curriculum of primary and secondary education. In *Society for Information Technology and Teacher Education International Conference. Las Vegas, NV, United States*. <http://site.aaace.org>
- Gelen, İ. (2017). P21-Program ve öğretimde 21. yüzyıl beceri çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-29. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/386403>
- Germaine, R., Richards, J., Koeller, M., ve Schubert-Iratorza, C. (2016). Purposeful use of 21st century skills in higher education. *Journal of Research in Innovative Teaching*, 9(1), 19-27.
- Göksün, D. O., ve Kurt, A. A. (2017). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen becerileri kullanımları ve 21. yüzyıl öğreten becerileri kullanımları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 42(190). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2017.7089>
- Greenhill, V. (2010). 21st century knowledge and skills in educator preparation. *Partnership for 21st century skills*. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED519336.pdf>
- Griffin, P., McGaw, B. ve Care, E. (Ed.). (2012). *Assessment and teaching of 21st century skills*. Dordrecht, Netherlands: Springer.
- Gültekin, M. (2017). Program geliştirmeye ilişkin temel kavramlar. Oral, B., & Yazar, T. (Ed). *Eğitimde program geliştirme ve değerlendirme*. Pegem Yayıncılık.
- Hepburn, M. A. (1999). Media literacy: A must for middle school social studies. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies*. 72(6), 352-356. <https://doi.org/10.1080/00098659909599424>
- ISTE; International Society for Technology in Education (2007). The national educational technology standards and performance indicators for students. Eugene, OR: ISTE.
- Karabulut, S. (2012). How to teach critical-thinking in social studies education: An examination of three NCSS journals. *Eurasian Journal of Educational Research*, 49, 197-214.
- Kayhan, E., Altun, S. ve Gürol, M. (2019). Sekizinci sınıf Türkçe öğretim programı (2018)'nin 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 20-35.
- Kivunja, C. (2015). Teaching students to learn and to work well with 21st century skills: Unpacking the career and life skills domain of the new learning paradigm. *International Journal of Higher Education*, 4(1), 1-11.
- Koçin, B., Tuğluk, M. N. (2020). 2013 Okul öncesi eğitim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*. (49), 621-649.
- Koltuk, N. ve Kocakaya, S. (2015). 21.yy. becerilerinin gelişiminde dijital öykülemeler: Ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 354-363.

- Koray, Ö., Altunçekiç, A., ve Yaman, S. (2005). Fen bilgisi öğretmen adaylarının soru sorma becerilerinin Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(17), 33-39.
- Kurnaz, A. (2007). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde beceri ve içerik temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri, erişimi ve tutumlarına etkisi*, (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Larson, L. C. ve Miller T. N. (2011). 21st century skills: Prepare students for the future, *Kappa Delta Pi Record*, 47:3, 121-123. <https://doi.org/10.1080/00228958.2011.10516575>
- Lemke, C. (2002). enGauge 21st Century Skills: Digital Literacies for a Digital Age. Naperville, IL: North Central Regional Educational Laboratory (NCREL). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED463753.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB). (2017). Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine. <https://ttkb.meb.gov.tr/>
- Milli Eğitim Bakanlığı, (MEB). (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (4-7. sınıflar)*. Talim Terbiye Kurulu
- Oretta, C. (2012). *21st Century Skills Practices and Programs: A Case Study at an Elementary School*. (Yayınlanmamış doktora tezi). University of Southern California.
- Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). (2005). *The definition and selection of key competencies: Executive summary*. Paris. France.
- Özensoy, A. (2012). Eleştirel okumaya göre düzenlenmiş sosyal bilgiler dersinin eleştirel düşünme becerisine etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 13-25.
- Öztürk, D. (2010). *Yaratıcı düşünme becerisinin ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrenci başarısı üzerindeki etkililiği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul. <https://katalog.marmara.edu.tr/eyayin/tez/T0070909.pdf>
- Özyurt, M. (2020). 21. Yüzyıl becerileri öğretimi ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: geçerlik güvenilirlik çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(30), 2568-2594. <https://doi.org/10.26466/opus.725042>
- Partnership for 21st Century Skills (P21). (2019). *Framework for 21st century learning*. Battelle for Kids. http://static.battelleforkids.org/documents/p21/P21_FrameworkBrief.pdf
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Bütün, M. Demir, S. B., Çev). Pegem Yayıncılık.
- Saavedra, A. R. ve Opfer, V. D. (2012). Learning 21st century skills requires 21st century teaching. *Phi Delta Kappan*, 94(2), 813. <https://doi.org/10.1177/003172171209400203>
- Shepherd, N. G. (1998). *The Probe Method: A problem-based learning model's affect on critical thinking skills of fourth and fifth grade social studies students*. (Yayınlanmamış doktora tezi), North Carolina State University, North Carolina. <https://www.learntechlib.org/p/117976/>
- Stein, L., ve Prewett, A. (2009). Media Literacy Education in the Social Studies: Teacher Perceptions and Curricular Challenges. *Teacher Education Quarterly*, 36(1), 131-148. www.jstor.org/stable/23479205
- Şahin, E. (2018). *Sosyal bilgiler 5 ders kitabı*. Anadol Yayıncılık
- Şimşek, H. (2009). Eğitim tarihi araştırmalarında yöntem. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(1), 33-51.

- Taşkıran, C. (2014). Altıncı sınıf sosyal bilgiler programındaki kazanımların zihinsel beceriler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2), 1-13.
- Thieman, G. Y. ve Carano, K. T. (2013). From the field: How Oregon social studies teachers are preparing students for the 21st century. *Oregon Journal of the Social Studies*. 1(1), 3-20.
- Turner, J. C. ve Patrick, H. (2004). Motivational influences on student participation in classroom learning activities. *Teachers College Record*, 106(9), 1759-1785.
- Tüysüz, S. (2018). *İlkokul sosyal bilgiler 4 ders kitabı*. Tuna Yayıncılık.
- Uluyol, Ç. ve Eryılmaz, S. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında Fatih Projesi değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209-229.
- Voogt, J. ve Roblin, N. P. (2010). 21st century skills. *Discussienota. Zoetermeer: The Netherlands: Kennisnet*, 23(03), 2000. http://opite.pbworks.com/w/file/61995295/White%20Paper%2021stCS_Final_ENG_def2.pdf
- Voogt, J. ve Roblin, N. P. (2012). A comparative analysis of international frameworks for 21st century competences: Implications for national curriculum policies. *Journal of curriculum studies*, 44(3), 299-321.
- Walser, N. (2008). Teaching 21st century skills. *Harvard Education Letter* (11-12) 2008.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, C., Kaplan, F., Kuru, H., ve Yılmaz, M. (2019). *Sosyal bilgiler 6 ders kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

İletişim/Correspondence

Öğrt. Adem Yusuf Demir
ayusufdemir@gmail.com

Doç. Dr. Melike Özyurt
melike.ozyurt@yahoo.com